

Pred 6, 7
Met open armen; groet; Opw 734; gebed; lezen Pred 2, 17-23 / 5, 9-19; preek nav Pred 6, 7; Samen eten wij; ha met Opw 705 / 'Als ik naar de bergen kijk'; afsl ha; gebed; collecte; Juicht / Hij is verheerlijkt; zegen
Bergschenhoek 5.11.2023

Waarom werk ik zo hard? Dia

Werk is heel belangrijk voor ons leven vandaag. Het zit er al vroeg in: Wat wil je later worden? Onze scholen en opleidingen zijn erop ingericht: je wordt klaargestoomd voor een baan, waarmee je kunt meedoen in de maatschappij. Werk is de grote aanjager van de economie. Grote werkloosheid betekent vaak dat de economie niet gezond is. Als er banen zijn, is er geld, is er koopkracht, kunnen bedrijven winst maken, kan belasting betaald worden, neemt de welvaart toe. Op werk en op werken wordt veel nadruk gelegd. Waar zouden wij zijn zonder werk?

Prediker bekijkt de dingen onder de zon met een kritische blik. Zo ook werk. Al dat harde werken van mensen – is dat wel zo goed, vraagt hij zich af. Sta eens stil. Neem even tijd om je te bezinnen. Waarom is werk zo belangrijk voor jou? Predikers trage vraag van vandaag is: Waarom werk ik zo hard?

Werk is mooi, maar soms ook niet Dia

Wie van jullie houdt van zijn werk? Wie van jullie zou zeggen: ik heb mijn droombaan gevonden? Fijn als het zo is. Blij kunnen zijn met je werk, met hart en ziel je werk doen.

Dat is het mooie van werk. Het brengt je voldoening, inkomen, levensonderhoud, ritme. Je kunt je talent ermee ontplooiën. Werk geeft je sociale contacten, zorgt ervoor dat je kunt bijdragen aan de maatschappij.

Werken is geen straf. Werken hoort bij Gods bedoeling. God werkt zelf ook. Hij werkte om de hemel en de aarde en alles wat erin is te maken. Al zijn energie en creativiteit

stopte Hij erin. En nog steeds heeft Hij er een dagtaak aan om voor deze wereld te zorgen.

En wij mensen, wij mogen zijn werk voortzetten. Zorgen voor de aarde, haar ontwikkelen, orde scheppen uit chaos, mooie dingen maken. In ons werken zijn wij mensen het beeld van God, weerspiegelen wij Hem. Werken is mooi. Je draagt bij aan Gods wereld. Je voegt iets toe met het werk dat je doet. Werken is zinvol.

Maar er is ook een andere kant. Misschien praten we daar niet altijd graag over op verjaardagsfeestjes. Werk *moet* mooi zijn – dat is er een beetje ingeslopen bij ons. Prediker wil de andere kant even naar voren halen. Hij noemt werk zwoegen, ploeteren. Soms is er even helemaal geen flow. Of het slokt al je tijd en aandacht op. Het kan je uit de slaap houden, zegt Prediker in Prediker 5, 11. Je ligt te malen over wat er niet goed ging of over een vervelende aanvaring met je baas of collega. Soms frustreert werk, staat het tegen, wordt het onderbetaald.

Die kant van werk is erbij gekomen. De mens viel in zonde. En er kwam een vloek te liggen over de aarde. Voortaan zul je met moeite en pijn je werk doen, zei God tegen de mens. En dat kom je dus op allerlei manieren tegen. In Prediker 2 vraagt onze Prediker zich af: wat was de zin van alles wat ik had gedaan? Wat ben ik ermee opgeschoten? Ik zou alles toch moeten achterlaten voor mijn opvolger. Werken is niets dan lucht en najagen van wind.

Negatieveling die Prediker, nietwaar? Laat de man een andere baan gaan zoeken, zou je zeggen. Werk moet toch energie geven. Dat is wat we vaak zeggen, nietwaar. Werk moet energie geven. Als dat niet zo is, dan zit je verkeerd. Geen onzin denk ik. Tegelijk: *moet* werk altijd energie geven, *kan* werk altijd energie geven? Mij zuigt het soms leeg. En soms kan ik mij afvragen: al die preken die ik houd, zorgen die nou echt ervoor dat jullie je levens gaan veranderen...

Vaak delen we vooral de mooie plaatjes. Praten we niet snel over de druk die werk kan geven, de frustratie, hoe het je wakker doet liggen. Werk kan ook teveel zijn, teveel druk geven, wat leidt tot burnout. En dat gebeurt erg vaak vandaag. Waarom werk ik zo hard? Niet zo'n rare vraag die Prediker stelt.

Wees eerlijk, zegt Prediker. Het leven, ook het werkende leven, is niet altijd een 10. Soms een 5, soms misschien zelfs een 3. Mag daar ook aandacht voor zijn? Werk is mooi, maar soms ook niet. En dat hoort er ook gewoon bij onder de zon.

Werk maakt niet gelukkig Dia

Als je met iemand kennis maakt is vaak een standaardvraag: wat voor werk doe je? We willen het graag weten. Het werk dat je doet zegt blijkbaar veel over wie jij bent. Zo belangrijk is werk dus. Werk bepaalt je identiteit. Wat je doet is wie je bent. Eigenlijk gaat dat best ver. Ben ik mijn werk?

Als je geen werk hebt, dan is dat vaak ook het moeilijke. Voor je gevoel verlies je identiteit. Je 'bent' niet iemand meer. Dat vreet aan je. Je voelt je waardeloos. Ik tel niet mee. Of anderen vinden je zielig.

Wie niet werkt is, is niet gelukkig. De andere kant daarvan is dus: werken maakt wél gelukkig. Werk geeft mijn leven betekenis. Mijn identiteit en eigenwaarde ontleen ik aan mijn werk. Als mijn werk weg valt ben ik niemand meer. Word ik in ieder geval niet gelukkig. En om gelukkig te worden moet je nou eenmaal hard werken. Het is er niet zomaar. Herken je hier iets van? Sommigen dingen wel misschien, andere niet. Dat van die identiteit en eigenwaarde herken ik wel: niet kunnen werken brengt verlies van eigenwaarde en identiteit met zich mee – wie ben ik dan nog, en wie heeft er wat aan mij...

Prediker zegt in Prediker 2: Mijn werk heeft mij niet gelukkig gemaakt. Later heb ik er toch niks aan, zegt hij. En nu is het ontzettend zwaar. Hij zegt zelfs: *'Ik kreeg er een afkeer van'*.

Wij kunnen overspannen raken van werk. Maar misschien komt dat wel omdat wij ons werk teveel overspannen. Alsof ons geluk afhangt van ons werk. *'Al het gezwoeg dient ertoe dat de mens zijn buik vult, maar zijn verlangens blijven onvervuld'*, is Predikers conclusie in Prediker 6, 7.

Zeker, werk kan je succesvol maken, rijk en welvarend. Maar wat heb je daaraan? Het is als drugs: je wilt altijd meer, het is nooit genoeg. *'Wie van geld houdt, kan er niet genoeg van krijgen'*. Er is altijd meer succes te boeken, meer winst te behalen. Je denkt dat je rustig kunt leven, maar *'wie zwelgt in rijkdom kan de slaap niet vatten'*. Wat je bij elkaar werkt is ook nog eens heel fragiel. Opeens gebeurt er iets rampzaligs en alles is weg. *'Één tegenslag vaagt alle rijkdom weg'*. Of je hebt veel bereikt, maar anderen lopen weg met de 'winst'. *'Hoe groter iemands kapitaal is, des te groter ook het aantal mensen dat het komt verbrassen'*. Deze teksten gaan over geld, maar de link naar werk is niet moeilijk te maken. Mijn werk maakt mij gelukkig... Dat valt nog maar te bezien, zegt Prediker. Je gezwoeg zorgt ervoor dat je je buik kunt vullen, maar je verlangens blijven onvervuld. Werk is in zekere zin ook mààr werk.

Daar sta je dan met al je werk. Druk, druk, druk. Maar vind je wat je zoekt? Worden je verlangens vervuld met het werk dat je doet? Het kan heel sluipend gaan. Lang niet altijd van het ene moment op het andere. Werk wordt een soort afgod. Het beheerst je doen en laten. Je stelt je vertrouwen erop, geeft er prioriteit aan. Het is wat jouw leven zin geeft. Wat je identiteit bepaalt. Zonder werk ben ik niks. Maar dan, zegt Prediker, dan zuigt werk je leeg en laat het je berooid achter. Je buik gevuld misschien, maar je verlangens onvervuld. Wijze les, voor jou en mij, voor veel mensen vandaag: werk maakt niet gelukkig.

Maar werk kan wél vreugde brengen **Dia**

Onze economie draait om werk. Zo is ons systeem: werken, presteren, succes hebben, winst maken. Je doet eraan mee, of je wilt of niet. Prediker is kritisch. Wat brengt het je verder, is zijn vraag. Ja, maar wat moet je dan? Vandaag heb je de zogenaamde 'autonome burgers': ze stappen uit het systeem, betalen geen belasting, leven zelfvoorzienend. Is dat de manier?

Nee hoor, helemaal niet wat Prediker voor ogen staat. Hij is kritisch op dat systeem. Zeker. Maar hij zegt ook meer. Werk kan ook levensvreugde geven. Je bereikt er iets mee. Het levert je bezit op, welvaart misschien. En als dat zo is, zegt Prediker, dan mag je dat zien als *'het rechtmatige deel dat door God jou is toegestaan'*. Wat je hebt, krijg je van God. Geniet er dan van, zegt Prediker. Dat is goed en weldadig voor de mens. *'Ga op in de*

vreugde die God je toebedeelt'. Werk wil een bron van vreugde zijn. Je leven mooier laten kleuren. En daarom: vier ook eens je resultaten. Leun ook eens achterover en zeg: ik ben blij met wat God mij geeft, laat ik het er eens van nemen. Als je dat kunt doen, dan is dat een geschenk van God, zegt Prediker. Of je nou ceo bent of productiemedewerker. Ook als je baan helemaal niet zo bijzonder is, geniet van het goede dat God geeft.

Lieve mensen, vreugde vinden in je werk – dat gaat niet over de goede balans tussen werken en ontspannen. Het gaat veel dieper. Het gaat om vreugde vinden in God. Zien wat Hij geeft. Hij stelt je in staat om te werken. Hij geeft jou je talent, dat je mag ontwikkelen. Bij Hem is jouw identiteit niet afhankelijk van wat jij doet. Ook als jij niks doet, ben je net zo veel Gods geliefde kind. Ook als jouw werk niks oplevert, gaat Hij er wel mee door. Niet jouw werk kan jou gelukkig maken, dat kan God alleen. In de samenleving komt er steeds meer oog voor zingeving in je werk. Een besef dat het niet alleen maar om winst en prestatie gaat. Dat is mooi. Wij moeten af van een economie van presteren en toe naar een economie van de vreugde, las ik bij iemand¹.

En weet je, daarbij kun je naar Jezus kijken. Jouw rolmodel, ook in je werk. Hij was ook een harde werker. *'Mijn Vader werkt aan één stuk door, en daarom doe ik dat ook'*, zei Hij eens (Joh. 5, 17). Iemand zei daarbij: *'Jezus had geen beroep, maar niemand zal zeggen dat Hij niks heeft gepresteerd. Maar Hij trok niet rond in een krampachtig perfectionisme, in een nerveuze ijver: ik moet overal geweest zijn, ik mag geen plekje overslaan. Hij reisde in de rustige zekerheid: de Heilige Geest werkt wel door. Anders was Hij overspannen geworden'*.²

Vreugde vinden in je werk – dat kan, als je vreugde vindt in God. God lacht je tegemoet: Welkom bij Mij, bij Mij kun je altijd je prioriteiten opnieuw overwegen. Hier mag je zijn zonder deadline en agenda. Genieten van een moment van rust en zorgeloosheid. Eventjes inefficiënt. Achterover leunen en blij zijn met wat Ik geef. ³

Dus: Werk is mooi, maar soms ook niet. Werk maakt in ieder geval niet gelukkig. Maar werk kan wél levensvreugde geven. Aan ieder die zijn vreugde vindt in God. Amen.

¹ Govert Buijs

² Gevonden in Kontekstueel 34/1, p. 3, nav een boek van Okke Jager, *Bevrijde tijd. Van prestatie maatschappij naar vrijetijdscultuur*.

³ Naar Stefan Paas & Siebrand Wierda, *Zinvol leven*, p.29.